

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 czerwca 2018 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 115/17, z powództwa (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W. przeciwko K. M. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Łęczycy:

1. zasądził od K. M. na rzecz (...) Bank (...) S.A. z

siedzibą we W. kwotę 9636,35 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP z zastrzeżeniem, że od dnia 1 stycznia 2016 roku wysokość tych odsetek nie może przekraczać w stosunku rocznym wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie wynikających z art. 481 § 2¹ k.c. naliczanymi od kwoty 9052,23 zł od dnia 30 września 2016 roku do dnia zapłaty;

2. zasądził od K. M. na rzecz (...) Bank (...) S.A. z

siedzibą we W. kwotę 317 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji oparł rozstrzygnięcie na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

W dniu 5 grudnia 2014 roku (...) Bank (...) SA z siedzibą we W. udzielił K. M. pożyczki gotówkowej w kwocie 12.304,44 złotych, płatnej w ratach zgodnie z harmonogramem, stanowiącym załącznik do umowy.

W okresie, gdy pozwana zaciągała pożyczkę, pracowała na podstawie umowy zlecenia w firmie (...), miała umowę o pracę na czas nieokreślony w Spółdzielni (...), ponadto otrzymywała świadczenie w wysokości 668,61 złotych. Korzystała także z zasiłku celowego na częściowe pokrycie kosztów leczenia.

Z uwagi na niewywiązywanie się K. M. z obowiązku terminowego spłacania rat udzielonej pożyczki, w dniu 17 lipca 2016 roku Bank wypowiedział umowę i wezwał pozwaną do uiszczenia kwoty 11.874,85 złotych w terminie 30 dni od daty wypowiedzenia umowy. Pozwana odebrała wypowiedzenie w dniu 1 sierpnia 2016 roku.

K. M. do dnia 3 marca 2017 roku dokonała dziewięciu wpłat na łączną kwotę 4.894,90 złotych, zarówno kwoty jak i terminy płatności nie odpowiadały w pełni harmonogramowi.

Na dzień 29 września 2016 roku w księgach rachunkowych (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W. dług K. M. z tytułu zawartej w dniu 5 grudnia 2014 roku umowy pożyczki wynosił 9.052,23 zł – należność główna, 1.849,81 złotych – odsetki umowne.

Pozwana w dniu 2 listopada 2016 roku skorzystała z porady lekarskiej w (...).

W ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uwzględnił żądanie pozwu, skoro pozwana nie dokonała spłaty zaciągniętego zobowiązania. Ponadto, w ocenie Sądu I instancji, pozwana nie wnosząc o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry, nieskutecznie powoływała się na zaburzenia psychiczne. Z przedłożonego dokumentu nie wynika, aby była pod stałą opieką psychiatry, by została zdiagnozowana u niej choroba psychiczna. W ocenie Sądu przyjąć należy, iż pozwana nie udowodniła, że „ma ograniczoną zdolność weryfikowania podejmowanych decyzji” i by tę „chorobę” wykorzystał powód, udzielając jej kolejnych pożyczek. Nie stwierdzono również, aby pracownicy banku bądź pośrednicy wywierali jakąkolwiek presję w celu przymuszenia pozwanej do zaciągnięcia kolejnej pożyczki. Kwestia ubezpieczenia kredytu nie stanowiła dodatkowej prowizji banku, lecz ubezpieczenie kredytu, które nie było obowiązkowe, a klient miał pełną swobodę w zakresie jego zawarcia.

Sąd Rejonowy przyjął, iż powód przedstawiając dowody z dokumentów prawidłowo wykazał wysokość zadłużenia K. M. i wysokość dochodzonych pozwem kwot, co skutkowało uwzględnieniem żądania pozwu. O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając rozstrzygnięcie w całości i zarzucając:

1) naruszenie zasad procesowych zawartych w k.p.c., a w szczególności:

- zasady równości stron, albowiem dowody strony przeciwnej zostały przez sąd przyjęte w całości, a dowodom pozwanej sąd nie dał wiary,

- zasady obiektywizmu, gdyż sąd z należytą starannością nie zbadał znajdujących się w aktach sprawy istotnych dla jej rozstrzygnięcia dowodów, a jeżeli już zapoznał się z dowodami dokonał ich dowolnej, a nie swobodnej oceny, wyprowadzając zeń niewłaściwe dla meritum sprawy wnioski.

2) dokonanie błędnych ustaleń faktycznych,

3) błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, gdyż swobodna ocena dowodów nie może wykraczać poza zasadę zdrowego rozsądku oraz naruszać obowiązujący porządek prawny.

Apelująca podniosła, iż wydany przez Sąd Rejonowy w Łęczycy I Wydział Cywilny wyrok jest niekompletny, bowiem zarządzeniem Sądu Rejonowego w Łęczycy I Wydział Cywilny z dnia 29 września 2017 r. zostały połączone dwie sprawy I C 115/17 i I C 182/17 celem łącznego rozpoznania pod sygnaturą I C 115/17, a wydany wyrok zdaniem skarżącego nie uwzględnia obu spraw.

Skarżąca zarzuciła również zaskarżonemu orzeczeniu, iż nie uwzględnia on okoliczności, w których pozwana z powodu choroby psychicznej nie była w stanie należycie ocenić swojej zdolności do zaciągania zobowiązań w chwili ich zaciągania, a także poddana została bezprawnemu działaniu pośrednika kredytowego, polegającemu na sfałszowaniu informacji o źródłach dochodu kredytobiorcy i uniemożliwieniu zapoznania się z dokumentami w chwili ich podpisywania.

Wobec podniesionych zarzutów skarżąca wniosła o:

1) uchylenie zapadłego wyroku w całości, również z uwagi na jego niekompletność,

2) wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie,

3) wystąpienie do lekarza psychiatry o nadesłanie dokumentacji medycznej z przebiegu leczenia pozwanej,

4) dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w zakresie psychiatrii co do zdolności do świadomego podejmowania decyzji, w tym finansowych, przez pozwaną,

5) ponowne wezwanie przesłuchanych w postępowaniu świadków na okoliczność stosowanych procedur przez pośredników uczestniczących przy zawieraniu umów pożyczek gotówkowych.

W odpowiedzi na apelację powód uniósł o oddalenie apelacji w części, tj. ponad twierdzenie pozwanego, że wyrok nie uwzględnia żądania pozwu w całości, wydanie wyroku zgodnie z żądaniem obu pozwów oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jest o tyle zasadna, że skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Łęczycy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Poczynione przez Sąd I instancji ustalenia, w konfrontacji z treścią dowodów zgromadzonych w sprawie, nie pozostawiają wątpliwości, że wyrok zapadł przedwcześnie, w stanie sprawy niedostatecznie wyjaśnionej do rozstrzygnięcia. W konsekwencji zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej z punktu widzenia prawidłowości subsumpcji, a to świadczy, że istota sprawy nie została rozpoznana.

W kontekście powyższych uwag słuszny jest zarzut nieuwzględnienia w zaskarżonym wyroku obu połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia powództw. Jak wynika z akt sprawy, zarządzeniem z dnia 29 września 2017 roku Sąd Rejonowy w Łęczycy połączył celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawę z powództwa (...) Bank S.A. z siedzibą we W. przeciwko K. M. o zapłatę, prowadzone pod sygnaturą I C 182/17 i I C 115/17. Wyrok zapadły w niniejszej sprawie rozstrzyga kwestię jednego powództwa, zgłoszonego w sprawie I C 115/17. Jednocześnie Sąd Rejonowy nie wskazał, iż zapadłe orzeczenie stanowi wyrok częściowy.

Zgodnie z art. 317 § 1 k.p.c. sąd może wydać wyrok częściowy, jeżeli nadaje się do rozstrzygnięcia tylko część żądania lub niektóre z żądań pozwu. W ocenie Sądu odwoławczego w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki do wydania wyroku częściowego, bowiem nic nie stało na przeszkodzie rozpoznaniu całości sprawy i rozstrzygnięciu w przedmiocie obu żądań powoda. Wprawdzie Sąd Rejonowy nie oznaczył wydanego orzeczenia jako częściowe, jednakże nie sposób inaczej traktować wyroku w sytuacji nierozpoznania drugiego z połączonych powództw. W tej sytuacji nie ma podstaw do rozstrzygnięcia w wyroku częściowym o kosztach postępowania, bowiem wynik sprawy w części nierozstrzygniętej będzie miał wpływ na rezultat procesu i może zmienić zasadę odpowiedzialności w zakresie kosztów. Wobec powyższego wydanie wyroku co do jednego żądania jawi się jako niedopatrzanie ze strony Sądu Rejonowego, a nie celowe działanie w postaci wydania wyroku częściowego.

Choć pozwana podniosła zarzuty naruszenia zasady równości stron i uczestników postępowania, zasady obiektywizmu, a także dokonania błędnych ustaleń faktycznych i błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, to w istocie analiza zarzutów w zestawieniu z ich uzasadnieniem prowadzi do wniosku, że podniesione zarzuty skupiają się wokół naruszenia dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c.

Zasada równouprawnienia stron polega na tym, że każda ze stron ma zapewnione w procesie równe prawa, a więc możliwość korzystania z jednakowych środków obrony, możliwość przedstawienia twierdzeń i dowodów, korzystania ze środków odwoławczych i innych środków zaskarżenia (zob. komentarz do art. 5 k.p.c. pod red. A. Jakubeckiego, LEX), co w niniejszej sprawie nie zostało naruszone. Pozwana nie tylko miała możliwość korzystania z tych praw, ale faktycznie z nich korzystała, w szczególności przedstawiając swoje twierdzenia, zgłaszając wnioski dowodowe, składając zeznania i wnosząc środki zaskarżenia. Nie można zatem mówić o tym, by w niniejszym postępowaniu doszło do naruszenia zasady równości stron.

Natomiast uwzględnienie dowodów powoda i odmowa wiarygodności zgłoszonym przez pozwaną dowodów, oznacza w istocie zakwestionowanie oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), nie zaś naruszenie zasady równości stron. Wywodzenie wniosku o szczególnym negatywnym bądź pozytywnym nastawianiu sądu do stron postępowania tylko na podstawie sposobu oceny materiału dowodowego należy uznać za nieuprawnione.

Na kanwie zarzutu nieuwzględnienia okoliczności, w których pozwana z powodu choroby psychicznej nie była w stanie należycie ocenić swojej zdolności do zaciągania zobowiązań w chwili ich zaciągania, należy zauważyć, że w dniu 30 sierpnia 2017 roku pełnomocnik pozwanej wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność stanu zdrowia psychicznego pozwanej, podejmowania decyzji przez pozwaną oraz odpowiedzialności za te decyzje w kontekście zaciąganych kredytów (k. 60). Zgodnie z postanowieniem wydanym na rozprawie, Sąd postanowił decyzję w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego psychiatry podjąć po przesłuchaniu pozwanej. Niemniej do zakończenia sprawy w pierwszej instancji, Sąd nie wypowiedział się w przedmiocie złożonego wniosku, jednocześnie w uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wadliwie stwierdzając, że „strona pozwana mimo, iż powoływała się na stan psychiczny K. M. nie wносиła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego”.

W orzecznictwie podkreśla się, że pozytywne bądź negatywne wypowiedzenie się co do każdego wniosku dowodowego jest obowiązkiem procesowym sądu, który powinien go uwzględnić albo oddalić. Jego niedopełnienie stanowi naruszenie art. 236 k.p.c. Niedopuszczalne jest pominięcie dowodów wskazanych przez stronę na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, które sąd uznał za niewyjaśnione zgodnie z twierdzeniem wnioskującego. Pozbawia ono bowiem stronę możliwości udowodnienia jej twierdzeń (vide postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2015 r., III CSK 413/14, Legalis nr 1331205). Wydanie postanowienia dowodowego lub oddalenie wniosku dowodowego strony ma istotne funkcje procesowe stabilizując w sposób jawny dla stron zakres dowodów, na których oprze się sąd wydając orzeczenie w sprawie (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 października 2014 r., I ACa 430/14, Legalis nr 1213205).

Przedkładając powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, iż ustalenie stanu zdrowia psychicznego pozwanej w chwili zaciągania zobowiązań ma istotne znaczenie dla sprawy, a ustalenie takie wymaga przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego psychiatry, o który wnioskowała strona pozwana. Wniosek ten wydaje się o tyle zasadny, iż apelantka odbyła dwukrotnie wizytę psychiatryczną zarówno przed, jak i po zawarciu umów pożyczki. Sąd, pomijając dowód z opinii biegłego psychiatry nie był uprawniony rozstrzygnąć o zasadności zarzutu ograniczonej zdolności weryfikowania przez pozwaną podejmowanych decyzji co do ich skutków, w tym finansowych.

Przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychiatry ma na celu zweryfikowanie, czy oświadczenia pozwanej w chwili zawierania umów nie były dotknięte wadą oświadczenia woli. Ustalenie to ma o tyle doniosłe skutki prawne, iż w przypadku stwierdzenia u pozwanej stanu wyłączającego świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli, oświadczenie takie jest nieważne w myśl art. 82 k.c. Czynność prawna nieważna na podstawie tego przepisu nie może być konwalidowana ani podlegać konwersji.

Wobec wskazanych wyżej uchybień skutkujących uchyleniem zaskarżonego orzeczenia z powodu nierozpoznania istoty sprawy, bezprzedmiotowe jest odnoszenie do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Łęczycy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

Podejmując taką decyzję procesową, Sąd Okręgowy kierował się obowiązkiem zapewnienia stronie dwuinstancyjnego postępowania. Sąd drugoinstancyjny nie może bowiem zastępować sądu pierwszej instancji w takim zakresie, w jakim rozstrzygnięcie sprawy stałoby się w rezultacie jednoinstancyjne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2014 r., sygn. akt II CZ 8/14, publ. LEX nr 1483949). Pomimo, że zgodnie z treścią art. 382 k.p.c. postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny i w tym znaczeniu jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji, jednakże z pola widzenia nie może schodzić wymóg zachowania instancyjności, o której stanowi art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Dodać przy tym należy, że przed sądem drugiej instancji, w ramach zasady pełnej apelacji można uzupełnić postępowanie dowodowe, ale nie powinno to prowadzić do zastępowania w tym sądu pierwszoinstancyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., sygn. V Cz 80/13, publ. LEX nr 1433618).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy rozpozna całokształt sprawy rozstrzygając w zakresie wszystkich żądań powoda, wynikających z połączenia do wspólnego rozpoznania spraw o sygnaturze I C 115/17 i I C 182/17. Ponadto Sąd Rejonowy wypowie się do wniosku dowodowego strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry i rozważy dopuszczenie dowodu, żądają także dokumentacji medycznej pozwanej dotyczącej leczenia psychiatrycznego, rozpoznając dalej sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym. Po uzupełnieniu materiału dowodowego, Sąd Rejonowy oceni zgłoszone dowody i poczyni ustalenia faktyczne, co do okoliczności istotnych w sprawie oraz dokona oceny prawnej skuteczności zgłoszonych zarzutów.